

(LEDÖNTÖTTÉK A SZOBROKAT)

Ledöntötték a szobrokat:
Kossuthot, Rákóczit, Bemet.
S a gyűlölet (kész döbbenet!)
Már érdemrendet osztogat...

S miért maradt makacs talapzatán
Petőfietlen a Petőfi-oszlop?
A vád megint alaptalan!... Talán
Egy ismeretlen banda dúlva foszt, lop.

Eltüntették a szobrokat:
Kossuthot, Rákóczit, Bemet.
S az ismeretlen tettesek
Nyomában puszta kosz rohad:
Ledöntötték a szobrokat.

Marosvásárhely, 1923 novemberében

Utassy József

MÁR CSAK AZ ÁLMOK

Milyen mogorva, halk, szomorú vagy!
Lesír a fűzfák bánata rólad.

Minszktől Rédiczig leszegett fővel
bukdácsolsz, ödöngsz a temetőben.

Már csak az álmok, a pille álmok
könnyebbítik mázsás magányod.

Tőled Isten is félve fél, reszket:
négy égtáj nyögi tölgyfa kereszted.

HMMM

A költő néma. Hallgat a tolla.
Valaha úgy szállt, mint a motolla
anyám kezében: sort írva sorra.
De hol van anyám? S hol a motolla?!

Condorcet

[TÖREDÉK ATLANTISZRÓL]

Erdélyi Ágnes fordítása

...Végül hiányzik még valami: nincs olyan átfogó képünk az ismert igazságokról, melyre elég egy pillantást vetnünk, hogy felmérjük egy-egy tudomány tényleges állapotát, azt, hogy melyik meddig jutott, hogy szemügyre vegyük a haladásához legszükségesebb felfedezéseket s azt, hogy milyen újabb felfedezésekre van kilátása a közeljövőben. Olyan általános képre gondolunk, melyen jól megkülönböztethetők az igazságok: azok, amelyek bizonyítottak és elismertek, azok, amelyek szintén majdnem bizonyosak, de – mivel még némi homály fedi őket – csak a pártatlan és mélyreható tekintet számára láthatók; azok, amelyeket csak közvetett vagy vitatott bizonyíték támaszt alá, s ezért még helye van velük szemben az ésszerű kételynek; végül pedig azok, amelyeket tiszteletet ébresztően nagy valószínűségük, a mellettük szóló szavazatok túlsúlya vagy a közvélemény szentesített, mégis az egyszerű feltevések közé kell sorolnunk őket, amíg idővel és az új kutatások eredményeképpen véglegesen és megváltoztathatatlanul eldőlt, hol a helyük: a tudományok rendszerében vagy az átmenetileg az igazság nevét bitorló számtalan tévedés között.

Ezt a képet, melynek egyszerűen csak élénk kellene tárnia az igazságokat, de úgy, hogy közben jelzi, hol található meg a részletekbe menő fejtegetéseket, a problémák megvitatását és a bizonyításokat, még egyetlen tudomány esetében is csak többen együtt tudnák megalkotni, ha felosztanák egymás között valamennyi részterületet, és mindenütt elmélyült vizsgálatokat folytatnának; ugyanakkor, legalábbis több tudomány tekintetében, meglehetősen kiterjedt ismereteket is igényelne, nehogy bármelyik tárgy észrevétlen maradjon, és elég biztos filozófiára is szüksége lenne, hogy ne keverjük össze az igazságokat és a véleményeket, hogy megkülönböztessük azt, ami egy tényben maga a tény, attól, ami valójában csupán annak feltevésen alapuló magyarázata, és hogy elkülönítsük egy állítás igaz – bizonyított – értelmét attól, ami a tudósok által használt hipotetikus nyelven fogalmazódik meg.

Ámde szükségtelen szaporítani a példákat: eleget felsoroltam ahhoz, hogy teljes terjedelmében és teljes jelentőségében előttünk álljon a terv, mely szerint népes társaságot kellene alapítani a tudomány haladása érdekében. És ha most még azt is megvizs-